

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

Sudi o knjizi po koricama

tekst: Dubravka Subotic

Knjige su mnogo više od štampanog teksta. Knjige su korice, crteži, miris papira i mastila. Knjige su fizička veza između čitaoca i priče. Knjige su oličenje saradnj pisca, ilustratora, izdavača, lektora, ljudi iz marketinga, bibliografa, vremena i prostora u kom knjiga kreće ka čitaocu.

Iako izreka kaže da se ni čovek ni knjigu netreba posmatrati po onome što ih obmotava nego da se treba zagledati u njihovu suštinu i sadržaj, pristup koji ima istorija umetnosti je drugačiji. Estetika je odlika vremena i društva u kom je delo nastalo. U kreiranje omota za knjigu utkano je mnogo rada, znanja, sadržaja i aktuelnosti.

Sa strane razvoja čitalaštva, vežbe kreiranja omota ili korica za knjigu daju mogućnost da se sadržaju teksta priđe kroz više disciplina. Ovakav interdisciplinarni pristup produbljuje razumevanje sadržaja knjige. Ovakav pristup podržava razvoj projektne nastave i interaktivnog učenja.

Tekst "Sudi o knjizi po koricama" donosi razvoj metode rada sa decom baziranoj na podršci procesu razumevanju teksta i interdisciplinarnom pristupu u radu. Metod se razvija od jednostavnog ka složenijem, čime se prati kongnitivni i motorički razvoj dece od predškolskog padalje kroz školski uzrast. Učitelj ili nastavnik može da odabere pristup/ vežnu koja odgovara grupi sa kojom radi, ipak preporuka je da se korak po korak prođe kroz sve prikayane zadatke i time zokružī oblast.

Izbor knjige ili knjiga za rad sa grupom može biti raznolik i u skladu sa potrebama nastavnog plana. Mogu se obraditi knjige iz lektire, međutim moj predlog je da se koriste knjige po dečjem izboru, odnosno knjige koju svako dete ponaosob voli i trenutno čita. Na ovaj način, deca će međusobno razmeniti informacije o knjigama, pobuditi interesovanje za različitu literaturu, čuti više priča, a vi kao nastavnik će te dobiti novu i potpuniju sliku o interesovanjima i potrebama vaših đaka.

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

U ripremanju materijala za ovaj tekst, učestvovao je Teo Rantanen koji je upravo završio drugi razred. Odabrao je knjigu Hari Poter i Vatrene pehar od Dž. K. Rouling. Knjiga je vrlo pogodovala ilustraciji rada jer smo imali mogućnost da koristimo izdanje na srpskom i finskom jeziku i time uporedimo različite sadržaje. Odabrana knjiga bila je čitana tokom zime 2021 godine u funkciji knjige pred spavanje. Čitana je paralelno na oba jezika, na finskom individualno a na srpskom mu je čitana naglas. Ovo je njegova omiljena knjiga iz serijala o Hari Poteru.

Uputstvo za sve vežbe: Objasnite učenicima zadatak i šta će im biti potrebno za čas. Upoznajte ih sa izrekom da se knjiga ne terba suditi po koricama i pitajte ih šta to njima znači? Pitajte ih za njihovo iskustvo i kako oni biraju knjige. Uporedite ovu izreku sa izrekom da odelo ne čini čoveka. Pitajte ih šta oni trenutno čitaju ili koja je njihova omiljena knjiga koju bi želeli da preporučite drugima. Najavite im da tu knjigu treba da donesu na čas i da će je koristiti u školi tokom narednog perioda. Možete organizovati posetu biblioteci i odabrati knjige sa kojima će se raditi ili obezbediti dovoljan broj primeraka knjiga iz lektire.

Tokom rada i po završetku rada, bitno je da svaki učenik predstavi svoj rad. Možete organizovati izložbu radova i crteža ili javnu prezentaciju. Takođe možete snimiti predstavljanje radova i napraviti multimedijalnu prezentaciju.

Vežba 1

Ovu knjigu ja čitam

uzrast predškolski do 3. razreda (ili kao prvi korak za sve uzraste)

trajanje 2-4 časa

potrebno papiri, olovke i bojice

prostor učionica i prostor za izložbu radova

Za ovu vežbu, zavisno od veličine i sklonosti grupe, svaki učenik treba da donese knjigu koju je voli da čita ili pripremite nekoliko primeraka knjige po vašem izboru. Podelite učenike u manje grupe kako bi u okviru njih svako dete imalo priliku da iznese svoj stav i predstavi materijal.

Predstavite knjigu, i objasnite šta je na njenim koricama. Usresredite se na likovni i grafički izgled knjige. Predstavite likove ili mesto koje je tu predstavljeno, osvrnite se na likovnu tehniku koja je korišćena, kao i na to koji deo priče je predstavljen na omotu. Iznesite lično mišljenje zašto je ova knjiga vama bitna i zašto ste je odabrali. Ovim dajete model prezentovanja knjige koji učenici treba da ponove u ličnim prezentacijama. Ukoliko želite, možete podeliti spisak pitanja na koje učenici treba da odgovore u svojim prezentacijama.

TURUN
YLIOPISTO

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

Pitanja:

Naslov knjige i ime autora?

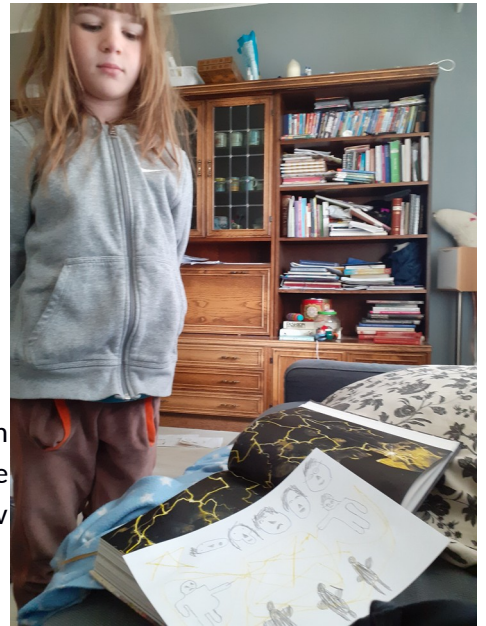
O čemu se radi u knjizi ili koje informacije sadrži?

Jedan zanimljiv detalj iz knjige?

Zašto sam je odabrao/odabrala?

Šta se nalazi na korici knjige?

Posle prezentacija, svaki učenik treba da nacrtá koricu knjige. U ovom zadatku fokus je na prednjoj strani korice, naredna vežba obrađuje zanju stranu i njen sadržaj. Ukoliok dete nacrtá obe strane nije nikakav problem, skoncentrišite se na likovni element korice.

Planirajte da se crtanje završi do 10 minuta pred kraj časa kako bi ostalo vremena za razgovor. Postavite pitanje šta se sve nalazi na omotu knjige?

Tokom kreiranja ove vežbe, učenik je ispustio da napiše ime knjige i autora. Ovo je bila odlična baza za razgovor na temu imena i doradu crteža. Prepisivanje imena je dobra vežba u pripremi za pisanje.

Po završetku vežbe napravite galeriju knjiga i podstaknite razgovor među učenicima. Ohrabrite ih da razmene knjige i pročitaju nešto novo.

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

Vežba 2

Druga strana priče

uzrast 2. do 5. razred osnovne škole (ili kao drugi korak za sve uzraste)

trajanje 2-4 časa

potrebno papiri, olovke i bojice

prostor učionica i prostor za izložbu radova

Okreni knjigu. Knjiga u ruci je moćna! Ono što krije u sebi može se naslutiti po onome što stoji na njoj. Zadnja korica knjige donosi različite sadržaje. Na nekim knjigama to je mesto gde možemo naći odlomak iz knjige dok druga izdanja donose pitanja i misteriju koju možemo rešiti ukoliko počnemo sa čitanjem. Neke knjige donose prikaz knjige iz čuvenih novina a neke dobru ilustraciju.

Podstaknite učenike da pogledaju šta se nalazi na nazdnoj korici njihovih knjiga. Neka u manjim grupama prokomentarišu sadržaj i rasprave o njima.

Možete im pomoći sa pitanjima

Šta se nalazi na korici?

Ko je napisao tekst?

Ukoliko ima prikaz iz novina – koje su to novine?

Koliko saznajemo iz knjige na osnovu datog teksta?

Koje pitanje se postavlja?

Kakva je ilustracija i šta odnosno ko je na njoj?

Kako bi uspešno odgovorili na ova pitanja, učenici treba da poznaju sadržaj knjige. Dajte im vremena da pronađu deo u knjizi koji im treba kako bi je predstavili i objasnili.

Možete grupno ili pojedinačno odabrati način i stil na koji će se predstaviti knjiga, odnosno napisati tekst i osmisлити sadržaj za zadnju stranu korice. Učenici pojedinalno ili u manjim grupama pišu sadržaj i proveravaju gramatičku i stilsku korektnost teksta. Posle teksta, na red dolazi stilsko ili grafičko uređenje strane. Podstaknite učenike da koriste različite načine pisanja, boje i tehnike crtanja.

Na kraju, postavite izložbu radova i podstaknite razgovor i razmenu knjiga u grupi.

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

Vežba 3

Kako knjiga kaže

uzrast 3. do 7. razred osnovne škole (ili kao treći korak za sve uzraste)

trajanje 4-6 časa

potrebno papiri, olovke i bojice

prostor učionica i prostor za izložbu radova

priprema teksta – individualna od strane nastavnika

Vežba "Kako knjiga kaže" je bazirana na principima Reader's theater ili Pozorištu čitalaca. Cilj je da se svakom učeniku da prilika da naglas pročita deo teksta i time učestvuje u grupnom radu i prezentaciji. Tekst za ovu priliku može biti preuzet direktno iz knjige, ali je vrlo verovatno da će trebati dodatnu doradu i prilagođavanje za grupno čitanje. U zavisnosti od uzrasta i veštine grupe, tekst može da varira u dužini, komplikovanosti, preuzimanju iz knjige ili domišljanju narativa. S obzirom da učenik čita tekst, oslobođen je presije pamćenja teksta i time se može posvetiti izražajnosti i izgovoru. Na ovaj način učenik stiče i dodatno pouzdanje za javni nastup jer u rukama ima tekst i zna šta da radi. U pogledu razvoja čitalaštva, učenici vežbaju timski rad i strpljenje. Bitno je da prate tekst i u trenucima kada ne čitaju kako bi znali gde se nalaze i kada je njihov red za čitanje.

U pripremi teksta za Pozorištu čitalaca, bitno je da je tekst jasno podeljen po ulogama, odnosno delovima koji svaki od učesnika čita. Možete koristiti boje kao kod za svakog učenika. Više o ovom metodu na :

<https://www.readwritethink.org/professional-development/strategy-guides/readers-theatre>

Za ovu priliku poželjno je da se sa istim tekstom upozna celo odeljenje. To može biti delo iz literature ili tekst koji se obrađuje na času. Učenici u starijim razredima mogu aktivno učestvovati u kreiranju teksta. Treba da odaberete deo knjige koji će te prirediti za čitanje. Možete odabrati i doraditi realni deo iz knjige ili domišljeni.

U pripremi ove vežbe bazirali smo se na tekstu Hari Potter i Vatreni pehar, scenu u kojoj se Hari susreće sa Lordom Voldemorom (scena koja je obrađena kao prednja korica). Prvo smo iz teksta izvadili delove koji mogu da budu baza za pozorišno čitanje,

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

razgovor među likovima, dodatne likove, atmosferu i od toga napravili kratki tekst. U drugoj verziji, dodali smo delove koji sa strane govore Smrtožderi i od toga napravili tekst koji prikazuje šta oni vide i misle. Treća verzija i za izradu najineresantnija je bila o tome šta se dešava na stadionu dok je Hari na drugom mestu. Ovde smo mogli da domišljamo tekst i situacije, biramo uloge i likove koje će mo predstaviti, navijamo, ogovaramo, imitiramo i smejemo se. Za kreaciju ovog testa bil je neophodno dobro poznavanje karaktera i njihovih navika, njihovih odnosa i stavova. Ovako kreirana vežba može dati dobar uvid u stavove i vrednosti učenika kroz likove iz književnosti.

U odnosu na razvoj čitalaštva, ova vežba, kroz ponavljanje čitanja kratkog teksta, daje mogućnost učeniku da razvije sigurnost u glasno i jasno izražavanje. Na nivou grupe, razvija se timski rad i strpljenje neophodno da se sačeka svoj red ali i pažnja i prisutnost da se u svakom trenutku zna u kom se delu teksta trenutno nalaze učesnici. Ukoliko se radi sa grupom gde učenici imaju visoko razvijene čitalačke sposobnosti, može se raditi na razvoju dikcije ili upotrebirazličitih narečja. Isti principi važe i na časovima na kojima se uči strani jezik.

Vežba 4

Šta je autor ovim hteo da kaže?

5. do 8. razred osnovne škole, srednja škola (ili kao četvrti korak za sve uzraste)

2-4 časa

pristup internetu, oprema za pisanje i ukoliko je moguće oprema za snimanje

Iza svakog dela stoji autor. Čovek ili žena sa svojom biografijom, mestom i godinom rođenja, porodicom, obrazovanjem, navikama, izgledom i stavovima. O autorima se može puno saznati iz medija i članaka, intervjuua i blogova. Ali o autorima se puno može i domisliti na osnovu dela koje su napisali.

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

Jedna od teorija vezanih za Hari Potera kaže da je Rita Skiter proterana iz čarobnjačkog sveta. Za osvetu, preuzela je identitet Dž. K. Rouling i napisale sve knjige kako bi obelodanila čarobnjački svet.

Cilj vežbe je da se pripremi intervju sa autorom dela kako bi se što bolje upoznali sa pozadinom priče. Pored razumevanja literaturnog teksta i bigrafije autora, cilj vežbe je i da medijski opismeni učenike i uputi ih na samostalni istraživački rad.

Vežba se izvodi u parovima ili manjim grupama.

Vežba 5

Kako naći ovu knjigu?

uzrast 7. do 8. razred osnovne škole, srednja škola

trajanje 2časa

potrebno pristup internetu, oprema za pisanje

prostor učionica

Ova vežba obrađuje bibliografski aspekt knjige. Svaka knjiga nosi svoje ime, kod, prava, godinu izdanja i dodatne podatke pod kojim je zavedena u bibliografskom smislu.

Za razumevanje autorskih prava kao i osposobljavanje učenika za samostalni rad i traženje knjiga, bitn je posvetiti jednu obrazovnu jedinicu ovoj problematici.

Pored suštih podataka, dramski pristup rešenju ovog problema daje dublje znanje, razumevanje i iskustvo. Ukolik učenici u parovima ili manjim grupama prođu situaciju traženja ili iznajmljivanja knjiga, stečiće neophodno iskustvo i spremnost reagovanja u realnom životu.

Za ovu priliku možete pripremiti otvoreni dijalog po kom će učenici prolaziti situaciju.

TURUN
YLIOPISTO

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

Primeri:

Bibliotekar: Izvolite.

Iznajmljivač: Dobrar dan, treba mi knjiga _____

Bibliotekar: O da imamo 3 takve knjige. Koju tačno želite _____

(iznajmljivač treba da nađe i pročita bibliografske podatke iz knjige)

Bibliotekar: Oh ta je izdata, ali imamo _____ vu knjigu

Iznajmljivač: da, i ta je uredu.

Intervju 2

Pisac: Došao sam da prijavim knjigu za štampu.

Bibliotekar: Divno! Čestitam! O čemu je knjiga ako mog da znam?

Pisac: _____ (opis knjige koju želi da izda)

Bibliotekar: A ko je izdavač?

Pisac: (pročita podatke o nekom izdavalu iz dostupne knjige)

Bibliotekar: Treba će nam još par podataka. (čita i kroz aktivni dijalog učesnici popunjavaju ostale bibliografske podatke knjige)

Bibliotekar: To bi bilo sve. Ovo je vaš IBN broj.

Pisac: Hvala!

Bibliotekar: Srećn i nadam s da će te imati promciju uskoro!

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

Intervju 3

Kupac: Dobar dan, šta imate od starih knjiga?

Prodavac antika: Dobar dan, šta vas interesuje? Određena dela, pravci, autori, izdavači?

Kupac: Pa voleo bi da vidim neko od prvih izdanja. Nije bitno koja je knjiga. Treba mi za jedan poklon.

Prodavac antika: To će biti sigurno divno iznenađenje! Hajde da pogledamo ove tri knjige!

Pogledajte podatke u knjigama o godini prvog izdanja, autoru, izdavaču nazivu originala. Sastavite od tih informacija "tačnu" knjigu kju kupac želi da uzme, dovršite scenu.

Vežbe su slobodne za korišćenje i rad u nastavi i vanškolskim aktivnostima. Ukoliko imate više pitanja ili želite da podelite svoje iskustvo, kontaktirajte autorku na:

dubraskasubotic@yahoo.com

instagram: @readinghood_family

